

Demens med Lewy legeme

GER-IT 18.02.20
SYLVIA BAASTAD,
LIS BÆRUM SYKEHUS

Kasuistikk 1

75 år gammel dame

- ▶ Henvist til hukommelsesklinikken grunnet søvngjengeri.
- ▶ Stillnoct i flere år grunnet søvnvansker
- ▶ Litt mer ustø enn tidl.
- ▶ Ingen bradykinesi, hallusinasjoner eller vrangforestillinger
- ▶ Ikke merket endring i hukommelsen
- ▶ Nedsatt luktesans i mange år før konsultasjonen

Undersøkelse:

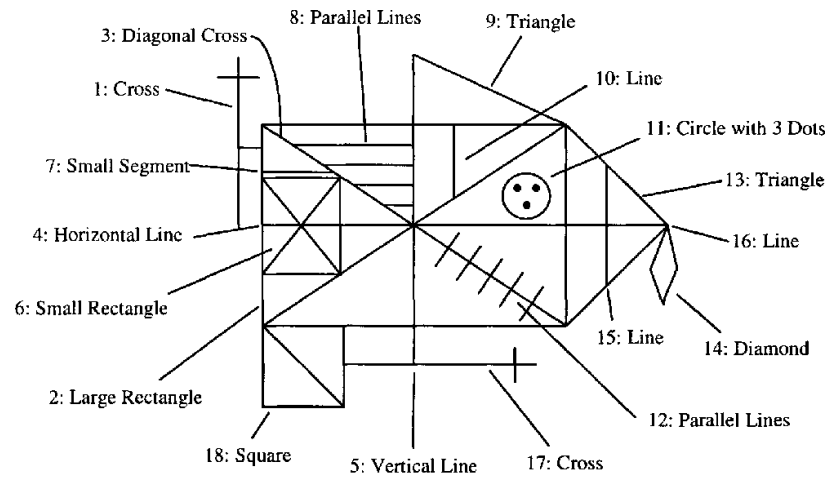
▶ Klinisk us:

- ▶ Ingen ortostatisme. Positiv Romberg, ellers normal klinisk undersøkelse.

▶ Kognitive tester:

- ▶ MMS 29/30 – Taper 1 poeng på 3-trinnstesten
- ▶ Klokketesten: 4/5. Bytter om viserene
- ▶ TMT-A/B: uten feil og bedre enn normalområdet.
- ▶ Rey figur: Vanskeligheter. Scorer -1.7SD på kopiering, og -2.2SD på gjenkalling.
- ▶ **Begynnende visuospatiell svikt og eksekutiv svikt.**

Rey-Osterrich Complex figure

Figure 2. The Osterrieth Scoring System

Unit Correct	Placed Properly	2
	Placed Poorly	1
Unit Distorted, incomplete but recognisable	Placed Properly	1
	Placed Poorly	1/2
Absent or Unrecognisable		0

Table 1. Osterrieth marking allocation

Nevroimaging

- ▶ MR caput:
Lett grad av substanstap. Bevart medial temporal lapp.
- ▶ DAT scan:
Redusert opptak i putamen bilateralt, mest redusert hø. Side. Funnt passer med Parkinson sykdom, men utelukker ikke Parkinsonistiske syndromer (som DLB).
- ▶ Er henvist til PET scan.

Kasuistikk - 2

- ▶ 75 år gammel mann
- ▶ Henvist til hukommelsesklinikken med økende hukommelsessvikt og hallusinasjoner
- ▶ Går seg «vill» i eget hjem på vei til toalettet om natten.
- ▶ Diagnostisert med PD 1 år i forveien.
- ▶ Kognitive symptomer kom samtidig med motoriske symptomer, som aldri var spesielt plagsomme
- ▶ Trenger hjelp i det meste av ADL.
- ▶ Stor pårørende belastning.

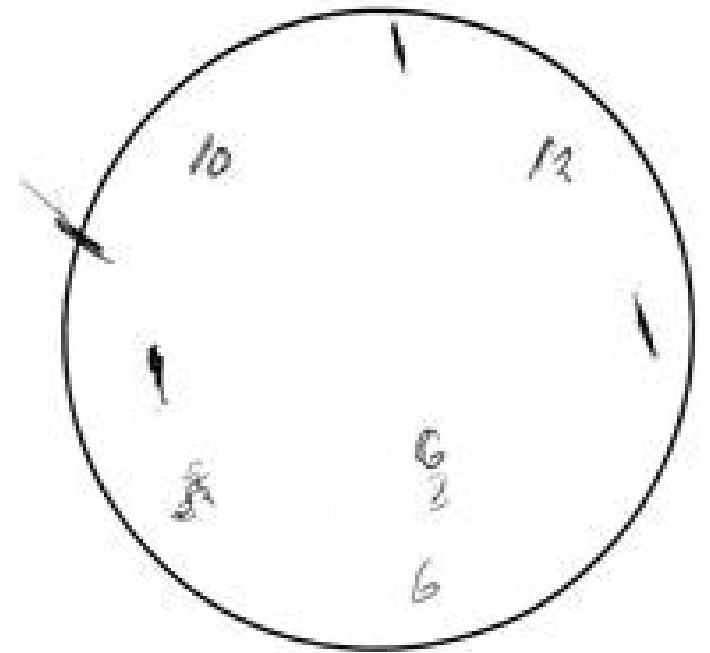
Undersøkelse:

► Klinisk us:

- Parkinsonistisk gange. Økt tonus i ve. arm.. Betydelig ortostatisme. Romberg klart positiv. Ingen uttalt tremor

► Kognitive tester:

- MMS 21/30 – Taper 4 poeng på regning, 2 poeng på utsatt gjenkalling, 1 poeng på tre-trinnstest og 1 poeng på figurkopiering
- Klokketesten: 1/5.
- TMT-A: 2 minutter og 40 sekunder. TMT-B: klarer ikke
- **Eksekutiv funksjon og visuospatiell fungering.**

Vanskelig diagnose

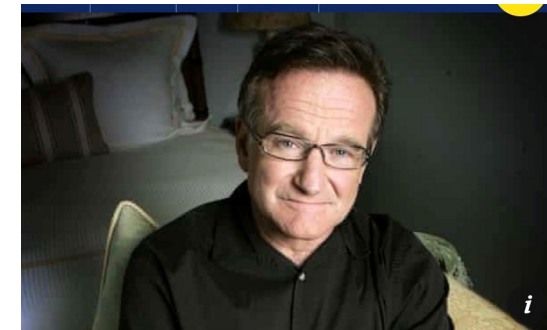
- ▶ Klinisk heterogenitet
- ▶ Underdiagnosert
- ▶ Betydelig morbiditet og mortalitet
- ▶ Betydelig pårørende belastning.

Robin Williams

Robin Williams's widow reveals how dying actor fought 'chemical warfare in his brain'

Susan Schneider Williams has written about her husband's struggle with Lewy body disease, a form of dementia that created a 'terrorist' inside his head

Robin Williams

Robin Williams' widow: 'It was not depression' that killed him

Susan Williams gives first interview since her husband's death last year and reveals the actor had a debilitating brain disease called Lewy body dementia

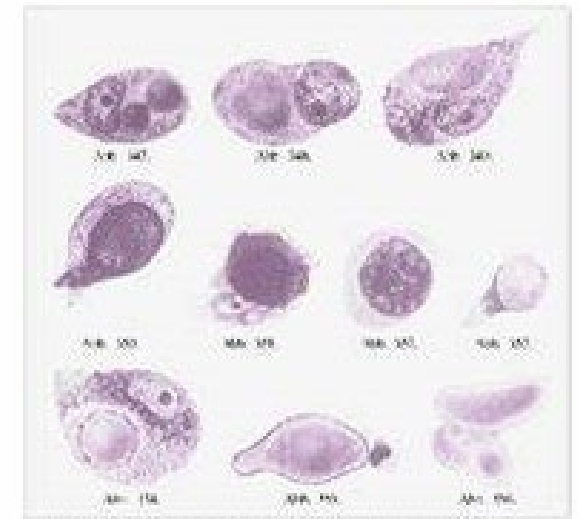

Demens med Lewy legeme

- ▶ Lewy-legemer er intraneuronale sfæriske strukturer
- ▶ Det ble funnet av Dr Fredrich Lewy i 1912 hos Parkinson pasienter, og senere funnet i hjernebarken (cortex)
- ▶ Kjernekriterier/klinisk diagnose ble beskrevet først i 1996, revidert i 2005.

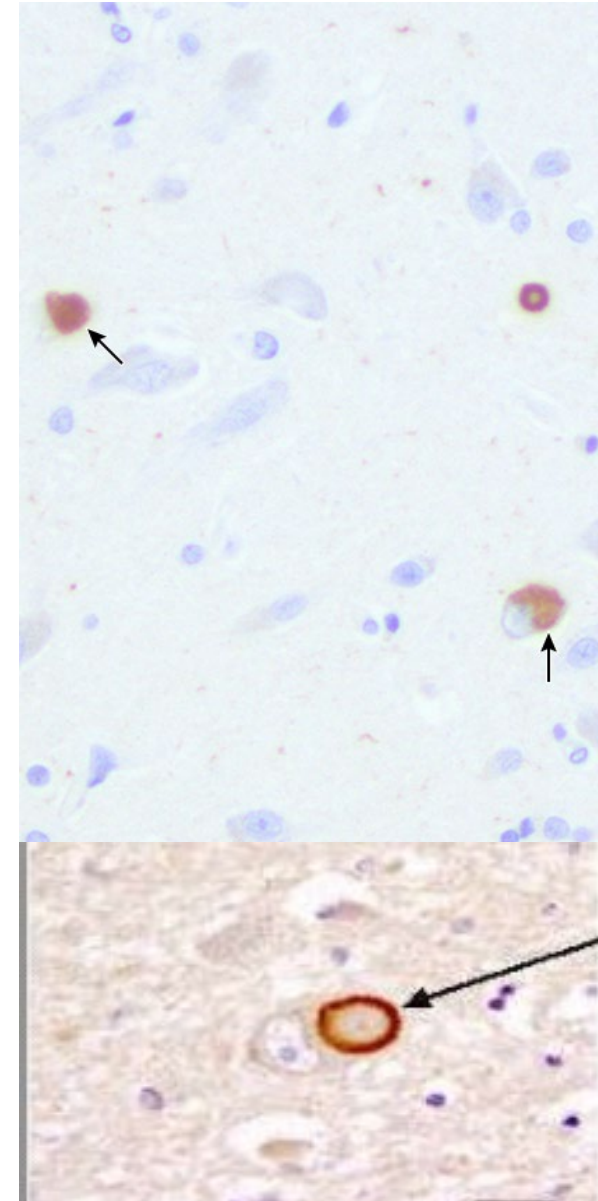
Friedrich Heinrich Lewy
(1885 – 1950)

A figure from Lewy's *Tonus und Bewegung* (1923), showing images of Lewy bodies

Patofysiologi:

- ▶ DLB er en tilstand som kjennetegnes av Lewy-legemer i hjernestammekjerner og hjernebark.
- ▶ Lewy-legemer er intraneuronale strukturer som er laget av et protein: alfa-synuclein som klumper seg sammen.
  - ▶ Neuronene arbeider mindre effektivt, og dør etterhvert.
- ▶ Det er uttalt reduksjon av acetylkolin i hjernebarken, og atrofi av de kolinerge kjerner i midthjernen.
- ▶ Reduksjon av dopamin i striatum på bakgrunn av nevrodegenerasjon i substantia nigra, men dette er mindre uttalt enn ved PD.

Patofysiologi

Brainstem
LB

Parkinson Sykdom

Cortical
LB

PDD/DLB

Amyloid
Plaques

Alzheimers sykdom

Neurofibrillary
tangles

Epidemiologi

- ▶ Nest vanligste type innen degenerative demenssykdommer
- ▶ Overlapp mellom AD og PDD, men har spesifikke kjennetegn
- ▶ Ca. 10-15% av demenstilfeller (varierende mellom studier)
- ▶ Overvekt av menn (4:1)
- ▶ >60 år
- ▶ Prevalens: 0-5% i normal befolkning, 0-30% av pas. med demens
- ▶ Insidens: 0.1% per år i normalbefolkning, 3.2% hos nye tilfeller av demens.
- ▶ Genetisk komponent, men dette er fremdeles lite kjent. Sjeldne mutasjoner påvist i gen som koder for α - og β -synuclein og andre f.eks GBA1

Differensial diagnoser

- ▶ Parkinson sykdom med demens:
  - ▶ Etablert PD før kognitive symptomer.
  - ▶ Ofte mer motoriske symptomer enn pasienter med DLB
- ▶ Alzheimer sykdom
  - ▶ Minne er mest påvirket v/AD, dette er ofte et senere tegn v/ DLB. DLB har ofte vanskeligheter med eksekutiv funksjon, oppmerksomhet og visuospatielle oppgaver.
- ▶ Delirium:
  - ▶ Fluktuerende kognisjon og hallusinasjoner
- ▶ Sekundær parkinsonisme
- ▶ Vaskulær demens
- ▶ NPH

**Demenskriterier er essensielt for diagnosen.
Hukommelsessvikt trenger ikke komme tidl. i forløpet**

Kjernekriterier

- Fluktuerende kognisjon
- Gjentatte typsike synshallusinasjoner
- REM søvn adferdsforstyrrelse (RBD)
- Parkinsonisme

Biomarkører:

- Redusert dopamin transporter opptak i basale ganglier påvist ved DaTSCAN eller PET.
- Lavt opptak av ¹²³I- MIBG ved hjertescintigrafi
- REM-søvn uten atoni påvist ved polysomnograf

Sannsynlig DLB: 2 eller flere kjernekriterier, eller 1 kjernekriterie + minst 1 biomarkør
Mulig DLB: 1 kjernekriterium + kun 1 positiv biomarkør

Støttende klinikk

Støttende biomarkører:

- Bevart mediale temporallapp på MRI eller CT
- Generalisert redusert opptak på SPECT/PET, redusert oksipital aktivitet, og bakre singulum øy-tegn på FDG-PET.
- Langsom aktivitet baktil på EEG med periodiske fluktuasjoner i pre- alfa/theta bølger.

Støttende symptomer:

- Overfølsomhet for nevroleptika
- Autonom instabilitet: ortostatisme, fall, syncope, urininkontinens.
- Hypersomni
- Vrangforestillinger
- Andre hallusinasjoner
- Angst, apati og depresjon
- Hyposmi

Fluktuerende kognisjon

- ▶ Svingninger i kognisjon og nivå av årvåkenhet
- ▶ Kan ha tilnærmet normal funksjon i mellom episodene
- ▶ Tidlig symptom hos 60-80%
- ▶ Episoder med døsighet på dagen, lenger episode med stirrende blikk eller episoder med taleforstyrrelser
- ▶ Kan være vanskelig å påvise klinisk; Mayo fluktasjonskjema.

Mayo fluktasjonsskala (Ferman et al., 2004)

1. Hender det at pasientens tankeflyt virker desorganisert, uklar eller ulogisk? Ja Nei
2. Hvor ofte er pasienten døsig eller søvning i løpet av dagen, selv om han/hun fikk tilstrekkelig med søvn natten før? ..... Hele tiden eller flere ganger om dagen
 En gang daglig eller sjeldnere
3. Hvor mye tid sover pasienten i løpet av dagen (før kl. 19)? ..... To timer eller mer
 Mindre enn to timer
4. Stirrer pasienten ut i luften i lange perioder?..... Ja Nei

Kognitiv svikt/kognitive tester

- ▶ Ingen spesifikk nevropsykologisk test kan skille mellom AD og DLB
  - ▶ DLB assosiert med større visuospatiale -, oppmerksomhets- og eksekutive vansker.
  - ▶ AD har ofte hukommelsesvansker og benevningsvansker enn ved DLB.
- ▶ Ikke påvist sikker forskjellig nevropsyk. testprofil mellom DLB og PDD.
- ▶ MOCA har flere tester på eksekutiv kogn. funksjon og delt oppmerksomhet enn MMSE og kan være nyttig i utredningen
- ▶ Klokketest og TMT-A/B tester eksekutiv og visuospatiell funksjon
- ▶ Mer kompliserte visuospatielle tester evt. nevropsyk. utredning v/diagnostisk tvil eller ung alder.
- ▶ Obs. kognitiv funksjon kan være varierende fra konsultasjon til konsultasjon –fluktuasjon!

Hallusinasjoner

- ▶ Hos opptil 80% av pasientene
- ▶ Best egnet symptom klinisk til å skille DLB og AD initialt (pos. pred. verdi 83%)
- ▶ Ofte kortvarige synshallusinasjoner
- ▶ Beskriver dyr, menneske, former, farger, eller kun noe helt ut i synsvinkel
- ▶ Visuelle misoppfatninger- objekter beveger seg mot eller bort fra pasienten, endrer form.
- ▶ Ofte underrapportert → viktig å spørre om!
- ▶ Varierende om pas. er klar over sine hallusinasjoner

REM-søvn forstyrrelse

- ▶ Hos ca. 85% av pasientene
- ▶ Ofte tidl. i forløpet, gjerne flere år før kogn. svikt oppstår.
- ▶ Parasomni med livlige drømmer, mens kroppen ikke slapper av
- ▶ Tap av atoni - «Lever ut» drømmene
- ▶ Kan skade seg selv eller partneren i søvn
- ▶ Verktøy til vurdering av søvnforstyrrelser: Mayo søvnskjema

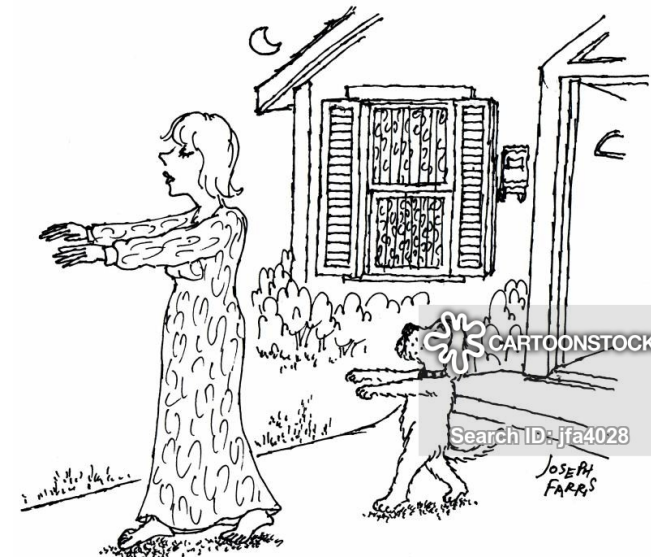
Mayo Søvnskjema - informant*

Kryss av "ja" dersom den beskrevne hendelsen har inntruffet minst 3 ganger

1. Har du noen gang opplevd at pas har prøvd å "agere" ut drømmer i søvne?
(slått/fektet i luften med armene, ropt eller skreket?) Ja Nei

Dersom ja

- a) Hvor lenge har dette foregått?   År   Mnd.
- b) Har pas noen gang blitt skadet pga denne oppførselen? Ja Nei
- c) Har en sengepartner blitt skadet pga oppførselen? Ja Nei Har ingen sengepartner
- d) Har pas fortalt om drømmer hvor pas ble jaget/angrepet som involverte forsvar av seg selv? Ja Nei Har aldri fortalt deg om drømmer
- e) Dersom pas våknet og fortalte om en drøm, stemte detaljene i drømmen med bevegelsene pas gjorde i søvne? Ja Nei Har aldri fortalt deg om drømmer

Parkinsonisme/Motoriske symptomer

- ▶ Parkinsonisme hos 3/4.
- ▶ Alle typer symptomer som sees ved Parkinsons sykdom kan forekomme.
  - ▶ Bradykinesi/akinesia
  - ▶ Økt rigiditet i ekstremitetene
  - ▶ Aksial funksjonspåvirkning, kroppsholdning
  - ▶ Gangvansker
- ▶ Symptomene er mer symmetriske og mildere enn ved Parkinson Sykdom
- ▶ Tremor er vanligvis mindre uttalt enn ved Parkinson sykdom

Hvordan diagnostisere DLB klinisk

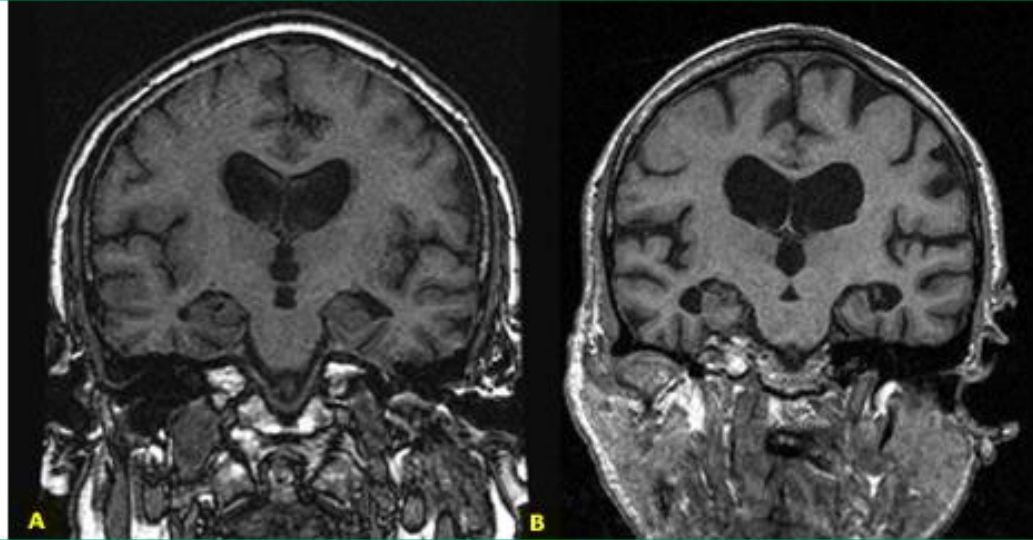
- ▶ Bruke diagnostiske kriterier aktivt!
- ▶ Sykehistorien!!
- ▶ Standardiserte tester for kognisjon: MMSE (evt. MOCA), klokketest, TMT-A/B.
- ▶ Fluktuerende kognition: Mayo scale
- ▶ Synshallusinasjoner/APSD: Nevropsykiatrisk intervjuguide (NPI-Q)
- ▶ Parkinsonism: Modified UPDRS
- ▶ RBD: Mayo sleep scale

Supplerende/støttende undersøkelser:

- ▶ MR
- ▶ DaTscan
- ▶ PET/amyloid PET
- ▶ Myocard scintigrafi
- ▶ Demensmarkører
- ▶ EEG

MRI appearance of dementia with Lewy bodies compared to Alzheimer disease

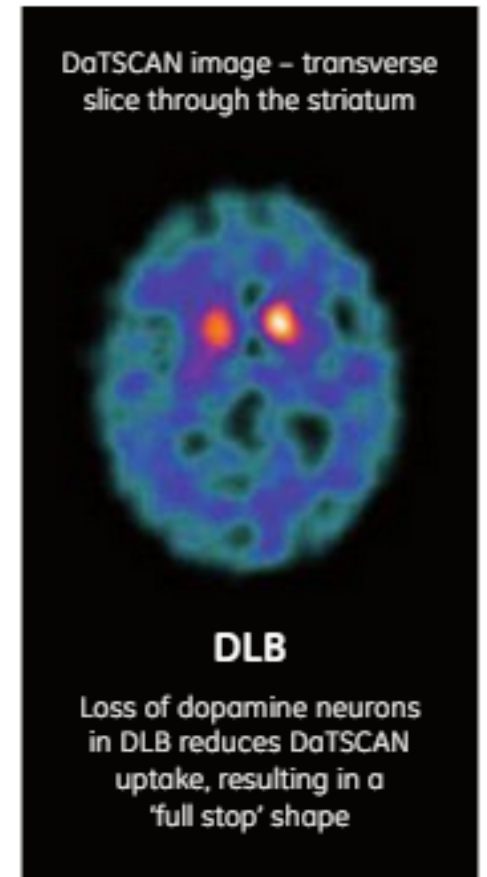
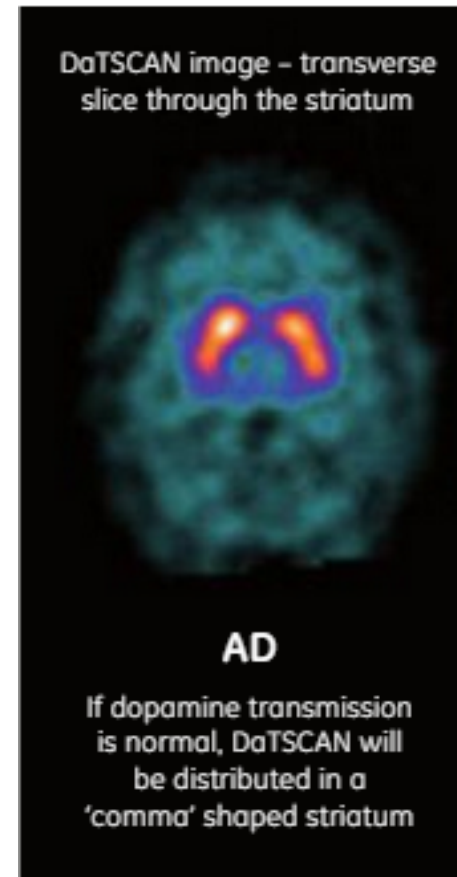
Thin section coronal T1 weighted images from a 61-year-old male with pathologically proven Dementia with Lewy bodies (A) and a 69-year-old male with Alzheimer disease (B). There is relative preservation of the medial temporal lobes and hippocampal structures in the DLB patient as compared with the AD patient.

MR caput

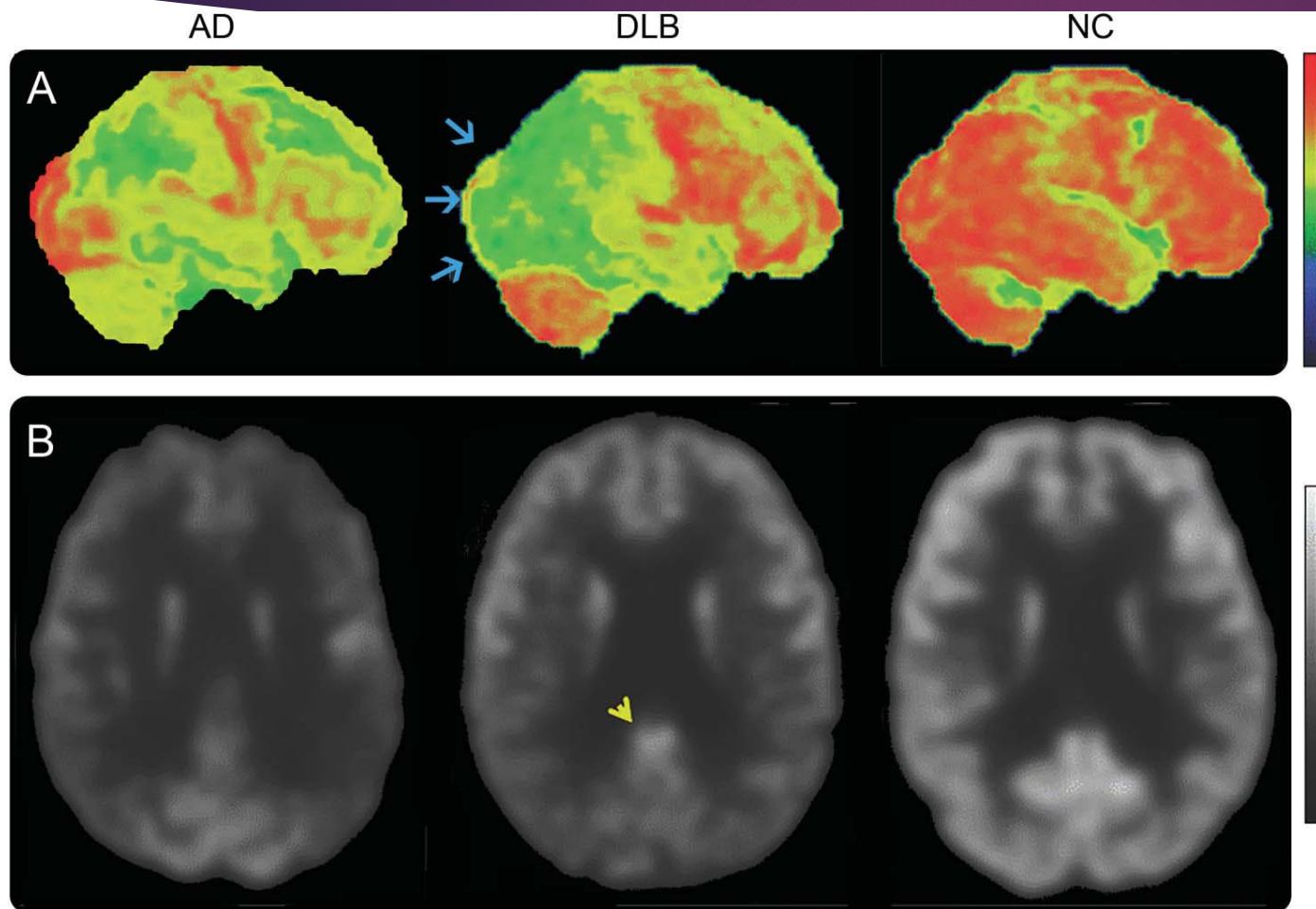

DAT-scan

- ▶ Skiller DLB fra AD med sensitivitet 80%, spesifisitet 92% og positiv prediktiv verdi 90%.
- ▶ Man ser redusert opptak i putamen/nucleus caudatus
- ▶ Skiller dårlig mellom PD og DLB.

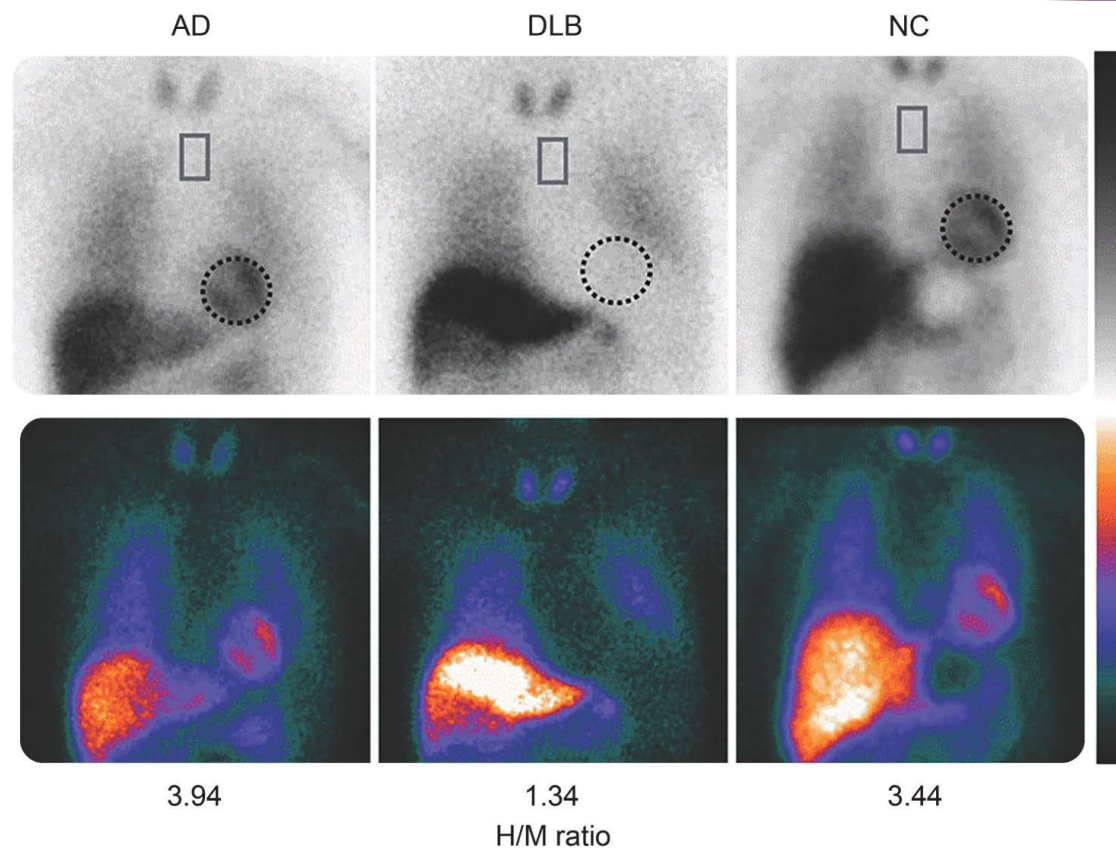

PET-scan

- ▶ Metabolisme i occipitallappen er redusert (blå piler) i DLB – redusert opptak
- ▶ Hypometabolisme i AD mest i temporal, parietal og frontallappene.
- ▶ «Cingulate øy tegn» i bilde B (gul pil) – relativt bespart metabolisme i posterior og mid cingulate cortex området.
- ▶ Beta-amyloid PET vil være positiv i >50% av DLB pas – mindre egnet til å skille DLB og AD

Myocardscintigrafi

- ▶ Lav opptak av ^{123}I -metaiodobenzylguanidine (MIBG) pga. redusert postganglionic sympatisk cardiacinverasjon i LBD.
- ▶ Obs. må ta høyde for komorbiditet

Demensmarkører

	Total-Tau	P-Tau	Amyloid
Alzheimer	↑ - ↑↑	0- ↑↑	↓ - ↓↓
Normal aldring	0	0	0
Parkinson sykdom	0	0	0
Lewy body demens	0-↑	0	↓ (ofte normalt initialt)
Frontotemporal demens	0-↑	0	0-↓
Alkohol demens	0	0	0
Vaskulær demens	0-↑	0	0-↓
Creutzfeldt-Jacobs sykdom	↑↑↑	0-↑	0-↓
Akutt apopleksi	0-↑↑	0	0

Behandling

- ▶ Ekskludere andre sykdommer/årsaker
- ▶ Generell støttende behandling
  - ▶ Informasjon
  - ▶ Optimalisere miljø og individuelt tilpasset tilnærming.
  - ▶ Pårørende støtte
- ▶ Medikament gjennomgang:
  - ▶ Dopaminerge og anticholinerge medikamenter kan ha negative effekter på kognisjon og adferd og føre til konfusjon og psykose
- ▶ Medikamentell behandling
  - ▶ Foreløpig ingen sykdomsmodifiserende behandling

Medikamentell behandling

- ▶ Kolinesterasehemmer
  - ▶ Effekt på psykotiske symptomer, fluktuasjon, parkinsonisme, ADL-funksjon og kognisjon
  - ▶ Respons ofte kortvarig
- ▶ Memantin
  - ▶ Mindre overbevisende effekt v/studier
  - ▶ Generelt sett godt tolerert

Medikamentell behandling

- ▶ Hallusinasjoner
  - ▶ Medikamentsensitivitet? Man bør vurdere å seponere/reducere antikolinergika og dopaminerge medikamenter.
  - ▶ Kolinesterasehemmer er første valg
  - ▶ Atypiske nevroleptika (f.eks quetiapine) i lavdose
  - ▶ Bruk av andre og særlig konvensjonelle nevroleptika innebærer høy risiko for malignt nevroleptika syndrom eller akinesisk krise
- ▶ Depressjon: SSRI, evt. SNRI el. remeron
- ▶ REM-søvn forstyrrelse: Melatonin, kolinesterase hemmer, clozapam

Svært begrenset bruk av medikamenter pga dårlig toleranse – bør advares om dette før oppstart.

Medikamentell behandling

- ▶ Motoriske symptomer: Levodopa (sinemet el madopar)
  - ▶ Dersom sign. funksjonssvekkelse
  - ▶ Start med lav dose pga. økt risiko for konfusjon
  - ▶ Ofte mindre effekt på symptomer enn ved PD.
  - ▶ Kan forverre kognitive symptomer.

Prognose

- ▶ Dårlig prognose
- ▶ Ingen godkjent behandling, bare symptomatisk
- ▶ Progressiv tilstand; med gradvis forverring
- ▶ Hallusinasjoner vedvarer over tid.
- ▶ Raskere progressjon sammenlignet med Alzheimer sykdom
  - ▶ Tidl. innleggelse på sykehjem (25% etter 1 år)
  - ▶ Kortere overlevelse

Fremtidig behandling?

▶ Ambroxol

- ▶ Potensiell sykdomsmodifiserende behandling.
- ▶ DLB og PDD er tenkt å være et resultat av aggregasjon av α -synuclein.
- ▶ Behandling med ambroxol retter seg mot enzym GCase (gen GBA1 som er genetisk risikofaktor for PDD og LBD)
- ▶ I laboratorie og dyrestudier har man vist en direkte link mellom Gcase aktivitet og akkumulasjon av α -synuclein.
- ▶ Ambroxol stabiliserer og øker nivåer av GCase, og reduserer nivået av α -synuclein I dyre og laboratorie studier.
- ▶ Planlagt oppstart med studie ilt høsten 2020.

Pårørende belastning

- ▶ Pårørende til personer med DLB står overfor unike utfordringer sammenlignet med andre demensformer, som utgjøres av bl.a. motorisk svikt inkludert økt fallfare, ADL-svikt, APSD tidligere i forløpet og diagnostiske vansker.
- ▶ Pårørende til personer med DLB har bla:
  - ▶ Høyere forekomst av depresjon/psykiske vanskeligheter hos pårørende
  - ▶ Høyere pårørende stress belastning
- ▶ Det er viktig at omsorgsgiver får adekvat hjelp og nødvendige tjenester.

Konklusjon/oppsummering:

- ▶ DLB er en vanlig tilstand.
- ▶ Varierende klinikk og diagnose kan være vanskelig – fortsatt underdiagnostisert
- ▶ Høy forekomst av psykiatriske symptomer
- ▶ Alvorlig og progredierende forløp med høy morbiditet og mortalitet
- ▶ Obs. medikament sensitivitet (unngå antipsykotika)
- ▶ Behandling med kolinesterasehemmer anbefalt
- ▶ Viktig med miljøtiltak og støtte til pasient/pårørende

Kilder:

- ▶ Helsebibliotekets fagprosedyre for Demens med Lewylegemer
- ▶ Uptodate.com
- ▶ McKeith, Boeve, Dickson, et al. Diagnosis and management of dementia with Lewy bodies: fourth consensus report of the DLB Consortium. Neurology 2017
- ▶ Aldring og helse.
- ▶ Demens med Lewylegeme og Parkinson demens presentasjon av Dag Årslund.
- ▶ Tidsskrift for Norske Legeforening.